



## Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ  
JULIANE KOKOTT  
της 12ης Μαρτίου 2015<sup>1</sup>

### Υπόθεση C-81/14

**Nannoka Vulcanus Industries BV**  
[αίτηση του Raad van State (Κάτω Χώρες)

για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Περιβάλλον — Ατμοσφαιρική ρύπανση — Οδηγία 1999/13/ΕΚ — Περιορισμός των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων — Χρήση οργανικών διαλυτών στο πλαίσιο συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και σε συγκεκριμένες εγκαταστάσεις — Υποχρεώσεις ισχύουσες για υφιστάμενες εγκαταστάσεις — Παράταση του μεταβατικού διαστήματος»

### I – Εισαγωγή

1. Οι πτητικές οργανικές ενώσεις και τα προϊόντα διασπάσεώς τους συμβάλλουν στη δημιουργία όζοντος σε επίπεδο εδάφους. Υψηλές συγκεντρώσεις όζοντος μπορούν να έχουν επιπτώσεις στην υγεία των ανθρώπων και να προκαλέσουν ζημίες στα δάση, στη βλάστηση και στις καλλιέργειες<sup>2</sup>. Κατά συνέπεια, η Ένωση και τα κράτη μέλη της επιδιώκουν ήδη από ικανού χρόνου να περιορίσουν τις εκπομπές πτητικών οργανικών ενώσεων.

2. Η οδηγία για τον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων<sup>3</sup> (στο εξής: οδηγία VOC [VOC είναι το ακρωνύμιο του volatile organic compounds, δηλαδή πτητικές οργανικές ενώσεις]) αποσκοπεί στην πρόληψη ή τον περιορισμό των εκπομπών των προαναφερθεισών ενώσεων από ορισμένες εγκαταστάσεις στο περιβάλλον, κυρίως δε στον ατμοσφαιρικό αέρα. Προς τον σκοπό αυτόν θα πρέπει, μεταξύ άλλων, οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις οι οποίες απελευθερώνουν τέτοιες εκπομπές, καταρχήν πριν τις 31 Οκτωβρίου 2007, είτε να τηρούν ορισμένες οριακές τιμές είτε να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα περιορισμού.

3. Πάντως, στον φορέα εκμεταλλεύσεως της εγκαταστάσεως πρέπει να δίδεται παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που έχει καταρτίσει, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως. Με την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να διευκρινιστεί υπό ποιες προϋποθέσεις πρέπει να χορηγείται η εν λόγω παράταση.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων που οφείλονται στη χρήση οργανικών διαλυτών σε ορισμένες βιομηχανικές δραστηριότητες (97/C 99/02) [COM(96) 538 τελικό, σημείο 3].

3 — Οδηγία 1999/13/ΕΚ του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1999, για τον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων που οφείλονται στη χρήση οργανικών διαλυτών σε ορισμένες δραστηριότητες και εγκαταστάσεις (ΕΕ L 85, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2008/112/ΕΚ (ΕΕ L 345, σ. 68).

4. Μολονότι η οδηγία VOC καταργήθηκε το 2010 με την οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών<sup>4</sup>, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως παρουσιάζει ενδιαφέρον και για το μέλλον. Πράγματι, ο κανόνας για την παράταση χρόνου υιοθετήθηκε σε μεγάλο βαθμό στην οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών.

## II – Το νομικό πλαίσιο

5. Ο σκοπός της οδηγίας VOC καθορίζεται στο άρθρο 1:

«Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στην πρόληψη ή τον περιορισμό των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων που έχουν οι εκπομπές πτητικών οργανικών ενώσεων στο περιβάλλον, κυρίως δε στον ατμοσφαιρικό αέρα, καθώς και των πιθανών κινδύνων που συνεπάγονται για την υγεία των ανθρώπων, με μέτρα και διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόζονται στις δραστηριότητες οι οποίες ορίζονται στο παράρτημα I, κατά το μέτρο που αυτές ασκούνται πέρα από τα όρια κατανάλωσης διαλυτών που εκτίθενται στο παράρτημα II Α».

6. Το άρθρο 4 της οδηγίας VOC ρυθμίζει τις υποχρεώσεις που ισχύουν για τις υφιστάμενες εγκαταστάσεις:

«Με την επιφύλαξη της οδηγίας 96/61/ΕΚ, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι:

1. οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις τηρούν τα άρθρα 5, 8 και 9 το αργότερο στις 31 Οκτωβρίου 2007,
2. όλες οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις πρέπει να έχουν καταχωρηθεί ή λάβει άδεια έως τις 31 Οκτωβρίου 2007 το αργότερο,
3. οι εγκαταστάσεις που θα λάβουν άδεια ή θα καταχωρηθούν χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα περιορισμού του παραρτήματος II Β, θα το γνωστοποιήσουν στις αρμόδιες αρχές έως τις 31 Οκτωβρίου 2005 το αργότερο.

[...]»

7. Τα όρια των εκπομπών ρυθμίζονται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας VOC:

«Σε όλες τις εγκαταστάσεις πρέπει να τηρούνται:

- α) είτε οι οριακές τιμές εκπομπών απαερίων και οι τιμές ανεξέλεγκτων εκπομπών, είτε οι οριακές τιμές συνολικών εκπομπών και οι υπόλοιπες απαιτήσεις που καθορίζονται στο παράρτημα II Α
- β) είτε οι απαιτήσεις του προγράμματος περιορισμού που περιγράφεται στο παράρτημα II Β.»

8. Το πρόγραμμα περιορισμού προβλέπεται στο παράρτημα II Β της οδηγίας VOC:

«1. Γενικές αρχές

Σκοπός του προγράμματος περιορισμού είναι να δώσει στον φορέα εκμετάλλευσης τη δυνατότητα να επιτύχει με άλλα μέσα μείωση των εκπομπών κατά ποσοστό ισοδύναμο με εκείνο που θα επιτυχανόταν με την εφαρμογή των οριακών τιμών εκπομπής. Για τον σκοπό αυτό, ο φορέας εκμετάλλευσης μπορεί να χρησιμοποιεί οποιοδήποτε σύστημα μείωσης, σχεδιασμένο ειδικά για την εγκατάστασή του, αρκεί να επιτυγχάνεται στο τέλος ισοδύναμη

4 — Οδηγία 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) (ΕΕ L 334, σ. 17).

μείωση των εκπομπών. Τα κράτη μέλη υποβάλλουν εκθέσεις στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 11 της οδηγίας, σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται προς την επίτευξη ίσης μείωσης των εκπομπών, εκθέτοντας και την πείρα από την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού.

## 2. Πρακτική εφαρμογή

Προκειμένου για την εφαρμογή επιχρισμάτων, βερνικιών, συγκολλητικών υλών ή μελανών, μπορεί να χρησιμοποιείται το παρακάτω πρόγραμμα. Στις περιπτώσεις όπου η παρακάτω μέθοδος κρίνεται απρόσφορη, η αρμόδια αρχή μπορεί να επιτρέψει στον φορέα εκμετάλλευσης να εφαρμόσει οποιοδήποτε εναλλακτικό πρόγραμμα απαλλαγής, για το οποίο έχει πεισθεί ότι ακολουθεί τις αρχές που σκιαγραφούνται εδώ. Στην κατάσταση του προγράμματος λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα δεδομένα:

- i) Όταν τα προϊόντα υποκατάστασης με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της ανάπτυξης, πρέπει να δίδεται στον φορέα εκμετάλλευσης παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που έχει καταρτίσει.
- ii) Το σημείο αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών θα πρέπει να αντιστοιχεί όσο το δυνατόν περισσότερο στις εκπομπές που θα προέκυπταν, αν δεν λαμβανόταν κανένα μέτρο μείωσης.

Το πρόγραμμα περιορισμού που ακολουθεί έχει εφαρμογή στις εγκαταστάσεις για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οποία χρησιμοποιείται κατόπιν για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών.

- ii) Ο φορέας εκμετάλλευσης υποβάλλει σχέδιο περιορισμού των εκπομπών, το οποίο περιλαμβάνει ειδικότερα μειώσεις της μέσης περιεκτικότητας των συνολικών εισροών σε διαλύτες, ή/και αύξηση της απόδοσης της χρήσης στερεών, ώστε οι συνολικές εκπομπές της εγκατάστασης να μειωθούν μέχρι ένα δεδομένο ποσοστό των ετήσιων εκπομπών αναφοράς, καλούμενο «εκπομπές-στόχοι». Η μείωση αυτή πρέπει να επιτευχθεί με το ακόλουθο χρονοδιάγραμμα:

| Προθεσμίες         |                     | Μέγιστες επιτρεπόμενες ετήσιες συνολικές εκπομπές |
|--------------------|---------------------|---|
| Νέες εγκαταστάσεις | Υφιστάμενοι σταθμοί |   |
| Έως τις 31.10.2001 | Έως τις 31.10.2005  | Εκπομπές στόχοι x 1,5                             |
| Έως τις 31.10.2004 | Έως τις 31.10.2007  | Εκπομπές στόχοι                                   |

- ii) Οι ετήσιες εκπομπές αναφοράς υπολογίζονται ως εξής:
  - α) Προσδιορίζεται η συνολική μάζα στερεών στην ποσότητα επιχρίσματος ή/και μελάνης, βερνικιού ή συγκολλητικής ύλης που καταναλώνεται στη διάρκεια ενός έτους. Ως στερεά νοούνται όλα τα υλικά των επιχρισμάτων, μελανών, βερνικιών και συγκολλητικών υλών που στερεοποιούνται όταν εξατμιστούν το νερό ή οι πτητικές οργανικές ενώσεις.
  - β) οι ετήσιες εκπομπές αναφοράς υπολογίζονται με πολλαπλασιασμό της μάζας που προσδιορίζεται σύμφωνα με το στοιχείο α' επί κατάλληλο συντελεστή, που λαμβάνεται από τον επόμενο πίνακα. [...]

- γ) Οι εκπομπές στόχου ισούνται με τις ετήσιες εκπομπές αναφοράς, πολλαπλασιαζόμενες επί ένα ποσοστό ίσο με την:
- (τιμή ανεξέλεγκτων εκπομπών + 15) για τις εγκαταστάσεις που καλύπτονται από το στοιχείο 6 και από την κατώτερη κλίμακα ορίων μεγέθους των στοιχείων 8 και 10 του παραρτήματος II A,
  - (τιμή ανεξέλεγκτων εκπομπών + 5) για όλες τις υπόλοιπες εγκαταστάσεις.»

### III – Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

9. Η Nannoka Vulcanus Industries BV (στο εξής: Nannoka) εκμεταλλεύεται εγκατάσταση για την εφαρμογή βερνικιών και επιχρισμάτων. Με απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2010, το College van gedeputeerde staten van Gelderland (Κυβέρνηση της Επαρχίας του Gelderland) απήρθησε στη Nannoka διαταγή επ' απειλή χρηματικής ποινής λόγω παραβάσεως των εσωτερικών κανόνων για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας VOC.

10. Στις 31 Οκτωβρίου 2007 η Nannoka δεν τηρούσε τα όρια των εκπομπών του παραρτήματος II A της οδηγίας VOC, πλην όμως, κατά τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, διατείνεται ότι πληρούσε τις επιταγές του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών σύμφωνα με το παράρτημα II B, επειδή το παράρτημα αυτό παρέχει τη δυνατότητα να της χορηγηθεί παράταση χρόνου πέραν της 31ης Οκτωβρίου 2007 για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού που έχει καταρτίσει.

11. Κατά συνέπεια, η Nannoka άσκησε προσφυγή κατά της από 7 Οκτωβρίου 2010 αποφάσεως. Η υπόθεση εκκρεμεί έκτοτε ενώπιον του Raad van State. Η απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2010 ανακλήθηκε μεν εν τω μεταξύ, πλην όμως η Nannoka εξακολουθεί, κατά την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, να έχει έννομο συμφέρον για την επί της ουσίας εκδίκαση του ενδίκου μέσου που άσκησε. Η Nannoka απέδειξε ότι υπέστη ζημία συνεπεία της αποφάσεως, καθώς αναγκάστηκε να αναθέσει μέρος των δραστηριοτήτων της σε άλλη εταιρία.

12. Ως εκ τούτου, το Raad van State υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

- «1) Έχει το παράρτημα II B της [οδηγίας VOC] την έννοια ότι, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως, στον φορέα εκμεταλλεύσεως εγκαταστάσεων για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οποία χρησιμοποιείται κατόπιν για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών, πρέπει να δίδεται παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματός του περιορισμού, κατά παρέκκλιση από το περιλαμβανόμενο στο εν λόγω παράρτημα χρονοδιάγραμμα;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 1:

- 2) Απαιτείται για τη χορήγηση παρατάσεως για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού, κατά την έννοια του παραρτήματος II B της [οδηγίας VOC], συγκεκριμένη πράξη του φορέα εκμεταλλεύσεως των περιών πρόκειται εγκαταστάσεων ή άδεια της αρμόδιας αρχής;
- 3) Βάσει ποιων κριτηρίων δύναται να καθοριστεί η διάρκεια της παρατάσεως κατά την έννοια του παραρτήματος II B της [οδηγίας VOC];»

13. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν το Βασίλειο των Κάτω Χωρών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 26ης Φεβρουαρίου 2015 παρέστη, επιπλέον, και η Nannoka.

#### IV – Νομική εκτίμηση

14. Η οδηγία VOC παρέχει τη δυνατότητα επιτεύξεως του σκοπού της μείωσης των εκπομπών διαλυτών με διαφορετικές μεθόδους. Οι δύο σημαντικότερες είναι, πρώτον, η τήρηση των οριακών τιμών εκπομπών, ιδίως μέσω της απομονώσεως των εγκαταστάσεων και της διηθήσεως των αερίων αποβλήτων, και, δεύτερον, η εφαρμογή των σχετικών με τις εγκαταστάσεις προγραμμάτων περιορισμού των εκπομπών (άρθρο 5, παράγραφος 2). Τα προγράμματα περιορισμού διακρίνονται έναντι της εφαρμογής οριακών τιμών λόγω μεγαλύτερης ευελιξίας. Στηρίζονται, κατά κανόνα, στη χρησιμοποίηση προϊόντων υποκαταστάσεως και διαδικασιών που προκαλούν λιγότερες εκπομπές. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την εν λόγω δεύτερη μέθοδο, δηλαδή την εφαρμογή των προγραμμάτων περιορισμού.

##### *A– Επί της δυνατότητας παρατάσεως του χρόνου (πρώτο ερώτημα)*

15. Με το πρώτο ερώτημα το Raad van State ζητεί να διευκρινιστεί αν στον φορέα εκμεταλλεύσεως των εγκαταστάσεων για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, μπορεί να χορηγηθεί παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που έχει καταρτίσει, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως.

16. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό απορρέει αφεαυτής από την οικεία διάταξη. Το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας VOC προβλέπει, πράγματι, ότι πρέπει να δίδεται στον φορέα της εκμεταλλεύσεως παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που έχει καταρτίσει, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως.

17. Παρά ταύτα, τόσο οι Κάτω Χώρες όσο και η Επιτροπή αμφισβητούν την ορθότητα του συμπεράσματος αυτού. Υποθέτω ότι η θέση αυτή στηρίζεται, τουλάχιστον εν μέρει, στο γεγονός ότι το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας VOC δεν περιέχει καμία ρητή διάταξη για τον χρονικό περιορισμό ενδεχόμενης παρατάσεως χρόνου. Εάν υφίστατο δικαίωμα σε απεριόριστη παράταση χρόνου, θα μπορούσε η οδηγία VOC να καταστεί άνευ περιεχομένου. Συγκεκριμένα, πάντως, οι δύο μετέχοντες στη διαδικασία στηρίζονται σε άλλες σκέψεις.

1. Επί της απόψεως των Κάτω Χωρών: καμία παράταση χρόνου πέραν της 31ης Οκτωβρίου 2007

18. Οι Κάτω Χώρες υιοθετούν μian ακραία άποψη, καθόσον αρνούνται κάθε παράταση χρόνου πέραν της 31ης Οκτωβρίου 2007. Αυτό είναι το χρονικό σημείο στο οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 4, σημείο 1, και το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, σημείο i, της οδηγίας VOC, θα πρέπει να περιοριστούν οι εκπομπές υφισταμένων εγκαταστάσεων.

19. Οι Κάτω Χώρες διατείνονται ότι η μείωση των εκπομπών πρέπει προηγουμένως να έχει καταστεί τεχνικώς δυνατή. Αυτό ακριβώς εξέθεσε η Επιτροπή στην από το 1996 πρότασή της για την οδηγία VOC<sup>5</sup>. Επίσης, κατά την όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, τα αναγκαία προϊόντα υποκαταστάσεως διετίθεντο στην αγορά ήδη κατά την έκδοσή της το 1999 ή έστω επρόκειτο να διατεθούν κατά τα επόμενα έτη.

5 — COM(96) 538 τελικό, αριθ. 59.



20. Κατά συνέπεια, οι Κάτω Χώρες θεωρούν ότι μετά τις 31 Οκτωβρίου 2007 δεν μπορεί να υπάρχει καμία εύλογη ανάγκη παρατάσεως του χρόνου. Κατά το εν λόγω χρονικό σημείο θα πρέπει οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις, σύμφωνα με το άρθρο 4, σημείο 1, της οδηγίας VOC, να τηρούν τις επιταγές του άρθρου 5, επομένως τις οριακές τιμές κατά το παράρτημα II Α ή το πρόγραμμα περιορισμού κατά το παράρτημα II Β.

21. Η άποψη των Κάτω Χωρών στηρίζεται όμως μόνο στην πρόγνωση του νομοθέτη κατά την έκδοση της οδηγίας VOC. Οι Κάτω Χώρες δεν ισχυρίζονται ότι η ανάπτυξη πιθανών προϊόντων υποκαταστάσεως είχε πράγματι ολοκληρωθεί στις 31 Οκτωβρίου 2007.

22. Πρωτίστως όμως η θέση των Κάτω Χωρών δεν συνάδει προς το κείμενο του παραρτήματος II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας VOC. Η παράταση του χρόνου προβλέπεται ρητώς στην εν λόγω διάταξη. Για παράταση χρόνου όμως μπορεί να γίνει λόγος μόνον εάν οι προθεσμίες που προβλέπει η οδηγία —για υφιστάμενες εγκαταστάσεις, η προθεσμία που λήγει στις 31 Οκτωβρίου 2007— μπορούν οπωσδήποτε να παραταθούν. Η άποψη των Κάτω Χωρών, αντιθέτως, θα στερούσε από τη διάταξη αυτή τον κανονιστικό της χαρακτήρα και θα την περιόριζε σε μια απλή επεξήγηση του υπολογισμού των προθεσμιών.

23. Μια τέτοια ανανομηματοδότηση του σαφούς κανόνα για την παράταση του χρόνου θα μπορούσε ενδεχομένως να γίνει δεκτή μόνον εάν το ρυθμιστικό πλαίσιο ή οι εμφανείς σκοποί του μέτρου συνηγορούσαν οπωσδήποτε υπέρ αυτής. Επειδή όμως αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω, η άποψη που υποστηρίζουν οι Κάτω Χώρες δεν συνάδει προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

24. Εξάλλου, η Ένωση επέμεινε στην παράταση του χρόνου και σε μεταγενέστερο στάδιο. Πράγματι, αυτή προβλέφθηκε και στο Πρωτόκολλο για τη μείωση της οξίνισης, του ευτροφισμού και του όζοντος σε επίπεδο εδάφους<sup>6</sup>, το οποίο, όπως η οδηγία VOC, εκδόθηκε μεν το 1999, πλην όμως κυρώθηκε από την Ένωση μόλις το 2003<sup>7</sup>.

25. Τέλος, ο νομοθέτης της Ένωσης, το 2010, κατά την έκδοση της οδηγίας περί των βιομηχανικών εκπομπών, προέβλεψε εκ νέου, με την ίδια διατύπωση, τη δυνατότητα της παρατάσεως του χρόνου κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων περιορισμού, δηλαδή στο παράρτημα VII, τμήμα 5, σημείο 2, στοιχείο α'. Θεώρησε, επομένως, ότι η παράταση του χρόνου είναι ακόμη δυνατή και εύλογη και μετά τις 31 Οκτωβρίου 2007.

26. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη των Κάτω Χωρών.

2. Επί της απόψεως της Επιτροπής: καμία παράταση χρόνου για εγκαταστάσεις των οποίων το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών

27. Η Επιτροπή υποστηρίζει διαφορετική θέση, στην οποία στηρίζεται μάλλον και το ερώτημα του Raad van State. Καταλήγει στο ότι το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας VOC περιέχει *ειδικό κανόνα* για τις εγκαταστάσεις των οποίων το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, ο οποίος κατισχύει του κανόνα για την παράταση του χρόνου. Επομένως, η παράταση του χρόνου είναι δυνατή μόνο σε εγκαταστάσεις των οποίων το προϊόν δεν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών.

6 — Εκδόθηκε στις 30 Νοεμβρίου 1999, στο Göteborg (ΕΕ 2003, L 179, σ. 3).

7 — Απόφαση 2003/507/ΕΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2003 (ΕΕ 2003, L 179, σ. 1).

28. Πράγματι, κατά το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας VOC, πρέπει να εφαρμοστεί ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα περιορισμού στις εγκαταστάσεις για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οποία χρησιμοποιείται κατόπιν για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών. Κατά το πρόγραμμα αυτό, πρέπει οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις να επιτύχουν το τελικό όριο τιμών μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 2007.

29. Ωστόσο, αντιθέτως προς την άποψη της Επιτροπής, δεν υφίσταται εν προκειμένω κανένας ειδικός κανόνας ο οποίος να αποκλείει την παράταση του χρόνου. Τούτο καταδεικνύουν η ένταξη της οδηγίας VOC στην οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών καθώς και οι σκοποί των σχετικών διατάξεων.

α) Επί της εντάξεως της οδηγίας VOC στην οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών

30. Εάν οι προθεσμίες του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών κατά το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας VOC, που έχει τη φύση ειδικότερου κανόνα, απέκλειαν τη δυνατότητα παρατάσεως του χρόνου κατά το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, η οδηγία VOC θα καθίστατο σαφώς πιο περιοριστική από την ισχύουσα σήμερα ρύθμιση στο παράρτημα VII, τμήμα 5, της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών. Η οδηγία αυτή περιέχει, στο σημείο 2, στοιχείο α', περαιτέρω τη δυνατότητα της παρατάσεως του χρόνου, πλην όμως όχι πλέον τις προθεσμίες του παραρτήματος II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, σημείο i, της οδηγίας VOC. Κατά συνέπεια, στο πεδίο εφαρμογής του ισχύοντος σήμερα κειμένου της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών υφίσταται η δυνατότητα της παρατάσεως του χρόνου και στην περίπτωση της σταθερής περιεκτικότητας σε στερεά.

31. Πάντως, δεν φαίνεται να υπάρχει κανένας λόγος για τον οποίο σήμερα θα πρέπει να χορηγείται παράταση χρόνου στις εγκαταστάσεις ως προς τις οποίες δεν ετέθη τέτοιο θέμα κατά τη διάρκεια της ισχύος της οδηγίας VOC. Στην περίπτωση αυτή συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο: είναι πιθανότερο ότι σημειώθηκε εν τω μεταξύ περαιτέρω πρόοδος στην ανάπτυξη των προϊόντων υποκαταστάσεως, οπότε η ανάγκη για παράταση του χρόνου θα πρέπει να είναι σαφώς μικρότερη.

32. Περαιτέρω, δεν προκύπτει ότι οι κανόνες της οδηγίας VOC και ιδίως η δυνατότητα παρατάσεως του χρόνου έπρεπε να τροποποιηθούν κατά την ένταξη στην οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών. Η οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών αποσκοπεί κυρίως στην κωδικοποίηση διαφόρων οδηγιών. Τον σκοπό αυτόν εξυπηρετεί η διαγραφή των προθεσμιών του παραρτήματος II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, σημείο i, της οδηγίας VOC, επειδή αυτές είχαν ήδη εκπνεύσει κατά την έκδοση της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών. Εάν, επομένως, είχε εξαντληθεί και η παράταση του χρόνου, ο σχετικός κανόνας θα είχε ομοίως απαλειφθεί. Και εάν επρόκειτο περαιτέρω να ισχύσει μόνο για ορισμένες κατηγορίες εγκαταστάσεων, ο νομοθέτης όφειλε να το διευκρινίσει με αφορμή τη διαγραφή των προθεσμιών.

33. Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί ότι ο νομοθέτης, τουλάχιστον κατά την έκδοση της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών, δέχθηκε προφανώς ότι η οδηγία VOC παρέχει τη δυνατότητα παρατάσεως του χρόνου και για εγκαταστάσεις των οποίων το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών.

β) Επί των σκοπών των διατάξεων

34. Οι σκοποί των κανόνων σχετικά με τις παρατάσεις του χρόνου και για τις εγκαταστάσεις των οποίων το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών επιβεβαιώνουν τη δυνατότητα παρατάσεως του χρόνου για όλες τις κατηγορίες εγκαταστάσεων.

35. Στην οδηγία VOC δεν εκτίθενται μεν ρητώς οι σκοποί του κανόνα σχετικά με την παράταση του χρόνου, πλην όμως πρέπει να γίνει δεκτό ότι επιδιώκεται διττός σκοπός.

36. Πρώτον, πρέπει να αποφευχθεί η δυσανάλογη επιβάρυνση. Δεν είναι εύλογο να γίνεται επένδυση στον περιορισμό των εκπομπών μιας εγκαταστάσεως, εάν οι εκπομπές αυτές μπορούν να αποφευχθούν λίγο αργότερα με πολύ πιο ευνοϊκούς όρους, μόλις καταστούν διαθέσιμα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών. Ως προς το σημείο αυτό η παράταση του χρόνου είναι έκφανση της αρχής της αναλογικότητας.

37. Δεύτερον, πρέπει να παρασχεθεί ένα κίνητρο για την ανάπτυξη προϊόντων υποκαταστάσεως. Εάν μια επιχείρηση μπορεί να αποφύγει, μέσω των προϊόντων υποκαταστάσεως, δαπανηρά μέτρα για τον περιορισμό των εκπομπών, θα είναι πιθανόν διατεθειμένη να αναπτύξει προϊόντα υποκαταστάσεως ή να προωθήσει την ανάπτυξή τους.

38. Από τη σκοπιά της προστασίας του περιβάλλοντος, ο ως άνω δεύτερος σκοπός παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Πράγματι, προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών μπορούν, πέραν της οικείας εγκαταστάσεως, να συμβάλουν στον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων με ελάχιστη επιβάρυνση. Κατά συνέπεια, η ανάπτυξή τους μπορεί να δικαιολογήσει μεγαλύτερες μεταβατικές περιόδους.

39. Όσον αφορά την εφαρμογή της παρατάσεως του χρόνου σε εγκαταστάσεις των οποίων το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, η οδηγία VOC δεν περιέχει καμία ένδειξη για τις διαφορές από άλλες εγκαταστάσεις, οι οποίες θα είχαν σημασία υπό το πρίσμα του εν λόγω διττού σκοπού.

40. Ο μοναδικός προφανής λόγος για τον οποίο χρησιμοποιείται το χαρακτηριστικό της σταθερής περιεκτικότητας στερεών διατυπώνεται στο πλαίσιο αναφοράς που περιέχεται στο παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας VOC: Η περιεκτικότητα αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί «για τον καθορισμό του σημείου αναφοράς για τη μείωση των εκπομπών». Όπως εξέθεσαν και οι μετέχοντες στη διαδικασία κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το χαρακτηριστικό αυτό αποσκοπεί άμεσα στον καθορισμό, με ορισμένη μέθοδο, των εκπομπών στόχου για τις οικείες εγκαταστάσεις.

41. Πράγματι, σε περίπτωση σταθερής περιεκτικότητας στερεών είναι σχετικά απλό να υπολογιστούν η συνολική μάζα στερεών που περιέχει το προϊόν και, επί τη βάση των επόμενων κανόνων στο παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, σημείο ii, της οδηγίας VOC, οι επιδιωκόμενες τιμές του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών.

42. Όταν σε μια εγκατάσταση η περιεκτικότητα σε στερεά δεν είναι σταθερή, δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί η μέθοδος αυτή. Κατά συνέπεια, οι επιδιωκόμενες τιμές ενός προγράμματος περιορισμού των εκπομπών για άλλες τέτοιου είδους εγκαταστάσεις πρέπει να καθοριστούν κατά διαφορετικό τρόπο.

43. Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το κριτήριο της σταθερής περιεκτικότητας σε στερεά δεν αποσκοπεί στον αποκλεισμό της παρατάσεως του χρόνου. Δεν έχει καμία σχέση με τους σκοπούς της παρατάσεως του χρόνου και επομένως δεν δικαιολογεί συναφώς διαφορετική αντιμετώπιση έναντι άλλων εγκαταστάσεων.

44. Η Επιτροπή και οι Κάτω Χώρες υποστήριξαν βεβαίως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της οδηγίας VOC, θα υπήρχε μια σχετικώς πλήρης εικόνα περί των εγκαταστάσεων των οποίων το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών. Ιδίως η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ανωτέρω παράμετρος και η ομοιότητα των οικείων κατηγοριών εγκαταστάσεων δικαιολογούν το ειδικό πρόγραμμα περιορισμού κατά το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας VOC με ταυτόχρονη παραίτηση από τη δυνατότητα παρατάσεως του χρόνου.

45. Εντούτοις, η άποψη αυτή δεν έχει αποτυπωθεί ούτε στην οδηγία VOC ούτε στα διαθέσιμα έγγραφα της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας. Περαιτέρω, η περίπτωση της Nannoka καταδεικνύει ότι υπάρχουν, ως φαίνεται, και εγκαταστάσεις των οποίων το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών και οι οποίες έχουν συμφέρον στην παράταση του χρόνου κατά τη διάρκεια της αναπτύξεως



των προϊόντων υποκαταστάσεως. Κατά συνέπεια, δεν θεωρώ ότι ο λόγος αυτός αρκεί για να αποκλειστεί εκ προοιμίου έναντι των φορέων εκμεταλλεύσεως εγκαταστάσεων των οποίων το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών η δυνατότητα παρατάσεως του χρόνου, έστω και αν το γράμμα του παραρτήματος II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, δεν αποκλείει τη δυνατότητα αυτής.

### 3. Πρόταση επί του πρώτου ερωτήματος

46. Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι στον φορέα εκμεταλλεύσεως εγκαταστάσεων για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, κατά το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας VOC, πρέπει, καταρχήν, κατά παρέκκλιση από το χρονοδιάγραμμα που καθορίζεται στο εν λόγω παράρτημα, να δίδεται παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που ο φορέας αυτός έχει καταρτίσει, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως.

#### B– Επί των προϋποθέσεων παρατάσεως του χρόνου (δεύτερο και τρίτο ερώτημα)

47. Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, επιβάλλεται να δοθούν απαντήσεις στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα. Τα ερωτήματα αυτά πρέπει πάντως να εξετασθούν με αντίστροφη σειρά.

#### 1. Επί των ουσιαστικών προϋποθέσεων της παρατάσεως του χρόνου (τρίτο ερώτημα)

48. Το τρίτο ερώτημα καταδεικνύει τις δυσχέρειες που απορρέουν από την απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

49. Το Raad van State ζητεί να διευκρινιστεί βάσει ποιων κριτηρίων πρέπει να αποφασιστεί η παράταση του χρόνου. Το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας VOC περιέχει όμως, εκ πρώτης όψεως, λίγα μόνο κριτήρια. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι στον φορέα της εκμεταλλεύσεως πρέπει να δίδεται παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που έχει καταρτίσει, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως.

50. Τούτο θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να παρατείνουν τον χρόνο μέχρις ότου τα προϊόντα υποκαταστάσεως είναι διαθέσιμα, ήτοι χωρίς ενδεχομένως οποιοδήποτε χρονικό όριο.

51. Αυτό θα μπορούσε να στερήσει σε μεγάλο βαθμό από τους λοιπούς κανόνες της οδηγίας VOC την πρακτική τους αποτελεσματικότητα. Οι φορείς εκμεταλλεύσεως θα μπορούσαν να αρνηθούν την εφαρμογή των οριακών τιμών ή των άλλων μέτρων περιορισμού απλώς και μόνο με το αιτιολογικό ότι αναμένουν την παραγωγή προϊόντων υποκαταστάσεως για να περιορίσουν τις εκπομπές. Η οδηγία VOC θα ήταν δεσμευτική μόνο στο μέτρο που οι φορείς εκμεταλλεύσεως θα πρέπει να χρησιμοποιούν προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών μόλις αυτά καταστούν έτοιμα προς χρήση.

52. Η ερμηνεία όμως αυτή δεν συνάδει προς τον σκοπό της οδηγίας VOC. Κατά το άρθρο 1 αυτής, σκοπός της οδηγίας είναι η πρόληψη ή ο περιορισμός των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων που έχουν οι εκπομπές πτητικών οργανικών ενώσεων στο περιβάλλον καθώς και των πιθανών κινδύνων που συνεπάγονται για την υγεία των ανθρώπων, με μέτρα και διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόζονται στις καλυπτόμενες δραστηριότητες, καθόσον αυτές ασκούνται πέρα από τα όρια καταναλώσεως διαλυτών. Ο σκοπός αυτός αντιστοιχεί και σε διεθνούς δικαίου υποχρέωση της Ένωσης

κατά το Πρωτόκολλο του Γκέτεμποργκ<sup>8</sup>. Η αναμονή, χωρίς σαφή χρονικά όρια, μέχρις ότου καταστεί δυνατή η χρησιμοποίηση προϊόντων υποκαταστάσεως δεν συνιστά πρόσφορο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

53. Περαιτέρω, το 1999 ο νομοθέτης δεν θεώρησε ότι η ανάπτυξη προϊόντων υποκαταστάσεως επρόκειτο να διαρκέσει πολύ ακόμη. Κατά την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας VOC, θεώρησε μάλλον ότι διατίθενται ήδη ή πρόκειται να διατεθούν τα επόμενα έτη λιγότερο βλαβερά πιθανώς υποκατάστατα.

54. Κατά συνέπεια, η παράταση του χρόνου κατά το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας VOC είναι δυνατή μόνον εφόσον αναπτύσσονται πράγματι προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών και μπορεί να γίνει δεκτό ότι θα είναι διαθέσιμα εντός ολίγων ετών.

55. Κατά τη συγκεκριμενοποίηση του εν λόγω χρονοδιαγράμματος, οι σκοποί της παρατάσεως του χρόνου —η αποφυγή μη αναγκαίων επιβαρύνσεων και το κίνητρο για την ανάπτυξη προϊόντων υποκαταστάσεως<sup>9</sup>— πρέπει να λαμβάνονται υπόψη υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας.

56. Κατά συνέπεια, πρέπει πράγματι να αναπτύσσονται προϊόντα υποκαταστάσεως τα οποία είναι κατάλληλα να χρησιμοποιηθούν στην οικεία εγκατάσταση και να περιορίσουν τις εκπομπές διαλυτών. Δεν πρέπει επίσης να υφίσταται κανένα εναλλακτικό μέτρο, ικανό να επιφέρει παρεμφερείς ή ακόμη μεγαλύτερους περιορισμούς εκπομπών με συγκρίσιμο κόστος.

57. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη η σχέση μεταξύ, αφενός, του περιορισμού των εκπομπών στον οποίο μπορούν να καταλήξουν τα προϊόντα υποκαταστάσεως καθώς και του κόστους τους και, αφετέρου, των πρόσθετων εκπομπών που προκαλεί η παράταση του χρόνου καθώς και του κόστους ενδεχομένων εναλλακτικών μέτρων.

58. Κατά συνέπεια, εάν ένα προϊόν υποκαταστάσεως ενδέχεται να επιφέρει ελάχιστη μόνο μείωση των εκπομπών, πλην όμως προκαλεί παρεμφερείς δαπάνες όπως τα εναλλακτικής φύσεως μέτρα που είναι ήδη δυνατόν να ληφθούν, δεν δικαιολογεί παράταση του χρόνου. Αντιθέτως, ένα προϊόν υποκαταστάσεως το οποίο υπόσχεται σημαντικές μειώσεις εκπομπών με ελάχιστο κόστος επιτρέπει κάπως μακρότερη αναμονή.

59. Πάντως, θα πρέπει, κατά κανόνα, να θεωρείται ότι υπάρχει υπέρβαση του πλαισίου των «επομένων» ετών ή των ολίγων ετών, όταν η διαδικασία αναπτύξεως εκτείνεται σε περισσότερα από πέντε έτη. Άλλωστε, σε περίπτωση μακροπροθέσμου σχεδιασμού θα είναι δυσχερές να αποδειχθούν επαρκείς προοπτικές επιτυχίας.

60. Όπως διατείνεται η Επιτροπή, πρέπει επιπλέον να ληφθεί υπόψη ότι η παράταση του χρόνου, ως εξαίρεση από τους γενικούς κανόνες της οδηγίας VOC, πρέπει να ερμηνεύεται στενά<sup>10</sup>. Κατά συνέπεια, η απόδειξη της συνδρομής των προϋποθέσεων παρατάσεως του χρόνου, δηλαδή η τρέχουσα ανάπτυξη κατάλληλων προϊόντων υποκαταστάσεως, πρέπει να είναι αρκούντως συγκεκριμένη. Επιπλέον, πρέπει να υφίσταται σοβαρή πιθανότητα επιτυχίας της αναπτύξεως.

8 — Βλ. σημείο 24 ανωτέρω.

9 — Βλ. ανωτέρω τα σημεία 34 έως 38.

10 — Βλ. αποφάσεις Akyüz (C-467/10, EU:C:2012:112, σκέψη 45), Granton Advertising (C-461/12, EU:C:2014:1745, σκέψη 25) και Ministero dell'Interno (C-19/13, EU:C:2014:2194, σκέψη 40).

61. Κατά την εκτίμηση των εν λόγω προϋποθέσεων, τα αρμόδια όργανα πραγματοποιούν περίπλοκη επιστημονική και οικονομική πρόγνωση. Κατά συνέπεια, πρέπει να τους παρέχεται ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως<sup>11</sup>, το οποίο θα πρέπει να ελέγχεται μόνον ως προς την ύπαρξη πρόδηλης πλάνης<sup>12</sup>. Οφείλουν, πάντως, να εξετάζουν επιμελώς και αμερολήπτως όλα τα ουσιώδη δεδομένα της συγκεκριμένης περιπτώσεως και να αιτιολογούν επαρκώς τις αποφάσεις τους<sup>13</sup>. Τούτο σημαίνει ότι οφείλουν να εξετάζουν ενδελεχώς τα επιχειρήματα που συνηγορούν υπέρ της παρατάσεως του χρόνου.

62. Κατά συνέπεια, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η παράταση του χρόνου, κατά το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας VOC, προϋποθέτει ότι πράγματι βρίσκεται στο στάδιο της αναπτύξεως ένα προϊόν υποκαταστάσεως, το οποίο κατά πάσα πιθανότητα θα είναι κατάλληλο να περιορίσει εντός ολίγων ετών τις εκπομπές διαλυτών της εγκαταστάσεως σε βαθμό μεγαλύτερο σε σχέση με εναλλακτικής φύσεως μέτρα τα οποία προκαλούν παρεμφερές κόστος, ή στον ίδιο βαθμό με εναλλακτικής φύσεως μέτρα αλλά με μικρότερο κόστος. Οι πρόσθετες εκπομπές κατά τη διάρκεια της εν λόγω παρατάσεως του χρόνου πρέπει να είναι ανάλογες προς τους περιορισμούς των εκπομπών και την εξοικονόμηση δαπανών που αναμένονται από το προϊόν υποκαταστάσεως.

2. Επί της διαδικασίας χορηγήσεως της παρατάσεως του χρόνου (δεύτερο ερώτημα)

63. Με το δεύτερο ερώτημα το Raad van State ζητεί να διευκρινιστεί αν για τη χορήγηση παρατάσεως χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών, σύμφωνα με το παράρτημα II Β της οδηγίας 1999/13/ΕΚ, είναι αναγκαία ορισμένη ενέργεια του φορέα εκμεταλλεύσεως ή άδεια της αρμόδιας αρχής.

64. Η απάντηση προκύπτει από το γράμμα των σχετικών διατάξεων. Πράγματι, η παράταση του χρόνου *πρέπει να δίδεται*, κατά το παράρτημα II Β σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας VOC. Επομένως, ο χρόνος δεν παρατείνεται αυτομάτως, αλλά μόνο με απόφαση των αρμοδίων αρχών.

65. Η απόφαση αυτή προϋποθέτει αίτηση του φορέα εκμεταλλεύσεως της εγκαταστάσεως, διότι αυτός επιδιώκει παρέκκλιση από τις άλλως εφαρμοστέες απαιτήσεις. Επιπλέον, μόνον αυτός μπορεί να λάβει την οικονομικής φύσεως απόφαση ως προς το πώς εφαρμόζονται στην εγκατάσταση οι επιταγές της οδηγίας VOC.

66. Αντιθέτως, χωρίς την αίτηση αυτή οι αρμόδιες αρχές δεν διαθέτουν, κατά κανόνα, τις αναγκαίες πληροφορίες για να εξετάσουν τις ανωτέρω εκτεθείσες προϋποθέσεις. Δεν υφίσταται επίσης καμία ένδειξη περί του ότι πρέπει να ενεργούν αυτεπαγγέλτως.

67. Εάν, παρά ταύτα, οι αρμόδιες αρχές διαθέτουν σχετικές πληροφορίες, όπως γνώσεις για σχέδια αναπτύξεως που αναμένεται να έχουν σημαντική επιτυχία, και δεν οφείλουν να τηρήσουν μυστικότητα, θα πρέπει πάντως να ενημερώνουν τους οικείους φορείς εκμεταλλεύσεως των εγκαταστάσεων στον δικό τους τομέα ευθύνης, προκειμένου να διευκολύνουν την εκ μέρους τους εφαρμογή της οδηγίας VOC.

11 — Απόφαση ERG κ.λπ. (C-379/08 και C-380/08, EU:C:2010:127, σκέψη 59).

12 — Αποφάσεις UEFA κατά Επιτροπής (C-201/11 P, EU:C:2013:519, σκέψη 19) και FIFA κατά Επιτροπής (C-205/11 P, EU:C:2013:478, σκέψη 21).

13 — Αποφάσεις ERG κ.λπ. (C-379/08 και C-380/08, EU:C:2010:127, σκέψεις 61 και 63) καθώς και FIFA κατά Επιτροπής (C-205/11 P, EU:C:2013:478, σκέψη 21). Για τον έλεγχο των οργάνων της Ένωσης βλ. αποφάσεις Technische Universität München (C-269/90, EU:C:1991:438, σκέψη 14), Ισπανία κατά Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, σκέψη 58) και Συμβούλιο κατά Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group (C-337/09 P, EU:C:2012:471, σκέψη 107).

68. Προσθήκει, στην πράξη, να υποβάλλεται αίτηση για παράταση του χρόνου από κοινού με το πρόγραμμα περιορισμού των εκπομπών. Η οδηγία VOC δεν απαιτεί μεν ρητώς να υποβληθεί το πρόγραμμα από τον φορέα της εκμεταλλεύσεως, πλην όμως όλες οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις πρέπει, κατά το άρθρο 4, σημείο 2, είτε να έχουν λάβει άδεια ή να έχουν καταχωρηθεί. Το άρθρο 4, σημείο 3, απαιτεί επιπλέον να γνωστοποιηθεί στην αρμόδια αρχή η εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού. Περαιτέρω, οι παρεκκλίσεις από το πρόγραμμα που προβλέπεται ως παράδειγμα στο παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 2, προϋποθέτουν «άδεια» της αρχής και απόδειξη της ισοδυναμίας. Τέλος, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, οι φορείς εκμεταλλεύσεως πρέπει να αποδεικνύουν ότι η εγκατάσταση πληροί τις απαιτήσεις του προγράμματος περιορισμού. Η απόδειξη αυτή είναι δυνατή μόνον εάν, παράλληλα προς τα στοιχεία σχετικά με τις εκπομπές σύμφωνα με το άρθρο 8, υποβάλλεται και το ίδιο το πρόγραμμα.

69. Σε σχέση με τις απαιτήσεις που πρέπει να τηρούνται, το πρόγραμμα περιορισμού των εκπομπών πρέπει να εκθέτει τουλάχιστον σε ποια έκταση χωρεί υπέρβαση των προθεσμιών. Επειδή η εν λόγω υπέρβαση θα συνιστά παρέκκλιση από τους κανόνες του παραρτήματος II Β της οδηγίας VOC, πρέπει να αιτιολογείται σε σχέση με την υποβολή του προγράμματος μέσω της αποδείξεως της συνδρομής των προϋποθέσεων για τη χορήγηση παρατάσεως του χρόνου.

70. Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι για την παράταση του χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών, σύμφωνα με το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας VOC, είναι αναγκαία η άδεια της αρμόδιας αρχής, η οποία προϋποθέτει αίτηση του φορέα εκμεταλλεύσεως καθώς και απόδειξη ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις παρατάσεως του χρόνου.

## V – Πρόταση

71. Επομένως, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ως ακολούθως:

- 1) Στον φορέα εκμεταλλεύσεως εγκαταστάσεων για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί η υπόθεση ότι το προϊόν έχει σταθερή περιεκτικότητα στερεών, κατά το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας 1999/13/ΕΚ, πρέπει, καταρχήν, κατά παρέκκλιση από το χρονοδιάγραμμα που καθορίζεται στο εν λόγω παράρτημα, να δίδεται παράταση χρόνου για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών που ο φορέας αυτός έχει καταρτίσει, όταν τα προϊόντα υποκαταστάσεως με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα διαλυτών βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της αναπτύξεως.
- 2) Για την εφαρμογή του προγράμματος περιορισμού των εκπομπών, σύμφωνα με το παράρτημα II Β σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας 1999/13/ΕΚ, είναι αναγκαία η άδεια της αρμόδιας αρχής, η οποία προϋποθέτει αίτηση του φορέα εκμεταλλεύσεως καθώς και απόδειξη ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις παρατάσεως του χρόνου.
- 3) Η παράταση του χρόνου, κατά το παράρτημα II Β, σημείο 2, παράγραφος 1, σημείο i, της οδηγίας 1999/13/ΕΚ, προϋποθέτει ότι πράγματι βρίσκεται στο στάδιο της αναπτύξεως ένα προϊόν υποκαταστάσεως, το οποίο κατά πάσα πιθανότητα θα είναι κατάλληλο να περιορίσει εντός ολίγων ετών τις εκπομπές διαλυτών της εγκαταστάσεως σε βαθμό μεγαλύτερο σε σχέση με εναλλακτικής φύσεως μέτρα τα οποία προκαλούν παρεμφερές κόστος, ή στον ίδιο βαθμό με εναλλακτικής φύσεως μέτρα αλλά με μικρότερο κόστος. Οι πρόσθετες εκπομπές κατά τη διάρκεια της εν λόγω παρατάσεως του χρόνου πρέπει να είναι ανάλογες προς τους περιορισμούς των εκπομπών και την εξοικονόμηση δαπανών που αναμένονται από το προϊόν υποκαταστάσεως.